

HVID FRYGT

Af Vron Ware

Hvornår kan vi tale om 'hvid frygt', og hvornår – om overhovedet – kan dette begreb bruges til at kaste lys over de aktive former for racisme, der hersker i dag? Og hvordan forbinder vi denne særlige postkoloniale arv med det amorfe begreb om terror, der i dag påvirker vores frygt for hinanden? I år 2000 besøgte jeg Johannesburg, der er kendt som verdens hovedstad for forbrydelser, og jeg så et 'Stop'-skilt, hvorunder nogle havde skrevet 'Being Afraid' (altså: "Stop med at være bange"). Virkningen var elektrificerende: I en by, der lige var blevet befriet fra et af de mest brutale segregationsregimer, verden endnu har set, i en skov af sikkerhedshegn, vagthundeskilte og pigtråd, var dette slogan tegn på de politiske valg, der er mulige for nutidens sydafrikanske borgere, der står over for den opgave at lære at leve sammen. I denne kontekst af apartheid og kampen for at stoppe den kræver forbindelserne mellem frygt og terror ikke at blive skåret ud i pap.

I Storbritannien lever vi ikke i en sammenlignelig situation. Vores regering har meldt os til at kæmpe en ny og allerede lang krig mod terror og udnytter i den forbindelse alle former for frygt inklusive selve frygten for terrorisme. Ordet 'terror' er blevet en forkortelse for islamisk fundamentalisme, al-Qaeda,

selvmordsbombere, burkaer, beriget uran og andre trusler, der strømmer fra den muslimsk-prægede del af verden og truer det daglige liv i 'Vesten'. Det gamle anti-krigsslogan "We are not afraid" var udtryk for en afvisning af ønsket om at opføre sig som flokdyr og en erkendelse af, at militariseringen og krigen selv indebærer manipulering af information såvel som anvendelsen af væbnede styrker. Efter selvmordsbombene i London juli 2005 kunne det samme slogan endnu bedre anvendes over for mulige, kommende selvmordsbombere som et udtryk for en blanding af patriotisme (ånden fra Blitz-krigen) og en trodsig stolthed over Londons kosmopolitiske virkelighed. I dette billede er frygt og terror stadig klart forbundet, men der er en risiko for, at disse begreber i stigende grad er blevet løsrevet fra arven fra kolonikrigene, der indtil i dag har formet den globale geopolitik. Den solipsisme, der placerer frygt og terror i brystet på majoritetsbefolkningen, truer med at skjule virkningen af den almindelige racisme, der fortsat forgifter det sociale og politiske liv. Fænomenet 'hvid frygt' er med til at identificere en forbindelse mellem disse to tendenser: reaktionen på virkelige og forestillede trusler, der kommer fra udlandet, og understrømmen af hvid overlegenhed, der fører til en forudsigelig reaktion på alle former for usikkerhed.

MIDT I EN MILTBRANDKULTUR

Som Zygmunt Bauman peger på, fortæller det, vi er bange for, os mere om den tid, vi lever i, end selve frygtens substans. I et essay med titlen 'A Catalogue of Postmodern Fears' skriver han: "Enhver æra i historien har sin egen form for frygt, der adskiller den fra andre epoker, eller snarere, enhver æra gav den frygt, der er kendt i alle epoker, sine egne navne."¹⁾ Men selve truslerne synes altid uvægerligt at være de samme. Vi kan opsummere Baumans citering af Freud ved at konstatere, at frygten strømmer fra tre kilder: fra vore egne kroppers forfald, fra den ydre verdens fundamentale kaos og fra andre mennesker. Og bag hver af disse, fortsætter Bauman, er alle truslers moder: døden. Det er derfor, at det at være menneske også er

ensbetydende med at opleve frygt.

I denne artikel vil jeg beskæftige mig med racismens mønstre i Storbritannien, men vores erkendelse og analytiske begreber skærpes kun ved, at vi forholder os til andre steder, vi er forbundet med, især gennem den fælles oplevelse af frygt. Ghassan Hage, der skrev i Australien 2002-2003, foreslår, at vi kalder den politiske kultur, der er opstået som følge af det generelle al-Qaeda-fremkaldte frygtklima, for en 'miltbrandkultur'. Han skriver:

Frygten sejrer, når en generel 'trusselskultur' gennemsyrrer hele samfundet. Det nationale bliver undergravet, borgerne begynder at opfatte alt og alle steder som en trussel, som en grænse, og en påstået islamisk trussel på grænsen udvikler sig til en islamisk trussel overalt. Enhver indtagelse af frisk luft bliver opfattet som en grænse, bag hvilken fjenden (der hele tiden er klar til at infiltrere nationen) ligger på lur.²⁾

I USA, hvor landet måneder efter angrebene den 11. september for fem år siden blev underkastet en lang række forvirrende alarmer med forskellige farver, der angiver forskellige trusselsniveauer, havde lokale myndigheder travlt med at udtænke nye beredskabsforanstaltninger, der skulle sikre borgere, gæster og værdier mod truslen fra terrorangreb. I det område, jeg boede i en årrække, modtog alle et personligt brev fra borgmesteren, der forsikrede os om deres indsats og opfordrede os alle til at lave vores egne 'parathedsplaner', et ord, jeg ikke tidligere var stødt på, selv om dets mening var klar. Ikke mange vil hævde, at dette er den mest rationelle reaktion på en truende fare, en reaktion, der i forventning om en kommende katastrofe tilskynder til en bestemt bevidsthedstilstand såvel som en række praktiske forholdsregler. På baggrund af, hvad der allerede er sket, har folk brug for at vide, hvad der kan ske i fremtiden. Men i miltbrandkulturen eller den kultur, der nu kan kaldes for 'selvmordsbombekulturen', har det omkostninger at bede folk om at leve i en tilstand af evigt alarmberedskab – det undergraver forestillingen om det gode liv, øger mistænkeliggørelsen og mistilliden blandt borgerne og opmuntrer dem til kri-

tikløst og blindt at bede militæret om beskyttelse nationalt såvel som internationalt. I dag, hvor vi kæmper med konsekvenserne af at leve i en selvmordsbombekultur, må det være af allerhøjeste vigtighed, at vi tænker de navne, vi giver vores frygt, ind i en politisk sammenhæng, samtidig med at vi analyserer frygtens udspiring og udtænker strategier til at håndtere den bedst muligt.

GRÆNSEPOLITIK

Jeg vil i forsøget på at undersøge dette nærmere fortælle og forholde mig til to historier. Den første handler om placeringen af et foreslået center for modtagelse af asylansøgere på et hotel i Sittingbourne, Kent, i januar 2003.³⁾ Ifølge medierne blev der øjeblikkeligt reageret på dette forslag: "Siden nyheden kom frem sidste uge, har de lokale borgere iværksat fem underskriftsindsamlinger – den ene har allerede samlet mere end 1.000 underskrifter – og demonstreret uden for hotellet. Andre har kastet æg på bygningen, og – hvad der er mere foruroligende – går der rygter om trusler om at 'brænde stedet ned til grunden'."

The Guardian rapporterede, at lokale borgere i Sittingbourne tog afstand fra BNP's (British National Party) metoder. (BNP havde forsøgt at udnytte konflikten ved at omdele foldere, hvor der stod, at "immigranterne" ikke var blevet undersøgt for sygdomme som tuberkulose og Aids, og at de "kunne være krigsforbrydere eller pædofile".)

Men, fortsatte reportagen, selv om der ikke kan konstateres en særlig stor direkte støtte til ekstremisterne, synes deres budskaber at slå rod. "Vi har hørt, at [asylansøgerne] vil komme direkte fra lufthavnen, men vi har ikke fået nogen forsikringer om, at de vil blive undersøgt for sygdomme som tuberkulose", sagde en lokal beboer, der ejede et pensionat lige ved siden af hotellet. Manden fortsatte: "Vores værste frygt er, at det bliver uudholdeligt at være her, hvis stedet bliver dårligt ledet, og vi skal finde os i høj musik, slagsmål og vandalisme. (...) Vi er villige til at lade tvivlen komme dem til gode, men man har valgt det forkerte sted til dem.

Det er tæt på byens centrum og lokale skoler. Det er et pænt beboelsesområde."

Hans udtalelser blev suppleret af en anden lokal beboer, der sagde, at folk ikke ville turde bevæge sig uden for deres dør af frygt for at løbe ind i bandede asylansøgere. "Der er overhovedet ikke tale om racisme", tilføjede hun og sagde, at masser af sorte og asiater levede i byen. "Jeg spekulerer blot på, hvor mange af 'asylansøgerne', der ville gå i krig for Storbritannien, hvis der udbrød verdenskrig."

Historien kræver en nærmere undersøgelse, fordi den trods alt er baseret på en avisartikel, men jeg valgte den, fordi den repræsenterer fænomenet 'grænsepolitik', dvs. virksomme strategier for inklusion og eksklusion ved landes fysiske, logistiske grænser. Asylansøgere udgør en særlig trusselskategori for dem, der mener, at Storbritannien er fyldt op. Omfattende kontrolforanstaltninger, der i 2003 blev indført af Tony Blair – der brød ånden, hvis ikke ordene i Genèvekonventionen for flygtninge – fik antallet af asylansøgninger til at falde med næsten to tredjedele i 2004. Men "Takket være tabloidavisernes mange fordrejede reportager blev offentligheden så forvirret, at Amnesty i en undersøgelse kunne konstatere, at briterne mente, at de tog imod 24 procent af verdens flygtninge i en situation, hvor hele Europa kun tog imod 3 procent."⁴⁾

RACISMENS UDBREDELSE

Denne 'racisme' siger lige så meget om regeringens håndtering af situationen, dens forlegenhed over manglen på rådgøring med de lokale beboere i Sittingbourne og dens parathed til at trække i land ansigt til ansigt med 'skræmmekampagner', som de lokale borgeres forudsigelige frygt, selv om det er vigtigt at vide nøjagtig, hvad folk er bange for. De åbne racistiske ytringer om asylansøgere modereres noget gennem den åbenlyse afstandtagen til den fascistiske propaganda. Men budskabet gentages ikke desto mindre: Asylansøgere, flygtninge og immigranter bringer sygdom, vold, voldtægt og asocial adfærd med sig. Spørgsmålet om, hvorvidt de kommende immigranter ville gå i krig for Storbritannien, siger uden tvivl mere om den tid, vi

lever i, end bekymringen for, at deres støjende fester kan forstyrre et pænt beboelsesområde.

BNP's fortsatte eksistens skyldes deres forsøg på at udnytte konflikter som disse, hvilket viser, hvor let det er at forbinde miltbrandkulturen og den almindelige følelse af hvide menneskers overlegenhed. Tidligere i år blev BNP's leder Nick Griffin stillet for retten (uden succes, selv om han står over for en ny retssag til oktober) i henhold til loven 'Race Relations Act' for at bruge ord eller gribe til adfærd, der fremkalder racehad, efter at have hævdet, at Koranen opfordrer muslimer til at voldtage ikke-muslimske kvinder. Han blev citeret for at have sagt:

Deres 'gode bog' fortæller dem, at det er acceptabelt. Hvis du tvivler på dette, så køb et eksemplar af bogen, og du vil se, at vers efter vers siger, at du kan tage enhver kvinde, du har lyst til, så længe hun ikke er muslim. (...) Det er en del af deres erobningsplaner. De vil brede sig til resten af Storbritannien, mens de sidste hvide forsøger at finde ud til havet.⁵⁾

Jeg ønsker ikke at overdrive BNP's indflydelse, men de fungerer som en ventil – først for aktivister, der af psykologiske eller ideologiske grunde er tiltrukket af fascismen, og dernæst (hvad der er mere foruroligende) for et vælgerkorps, der er motiveret af afmagt og opmuntres af racistisk propaganda, der forekommer at give udtryk for deres mange bekymringer.⁶⁾ Partiets begrænsede evne til at begå sig i offentlige embeder er kun en lille trøst, når en undersøgelse for nylig viste, at et flertal af briterne støttede BNP-synspunkter, selv om et betragteligt antal af de adspurgte var klar til at tage afstand fra disse synspunkter, da de blev gjort opmærksom på forbindelsen til BNP.⁷⁾ BNP's succes på det sidste kræver en nærmere undersøgelse, ikke mindst på grund af deres misinformationstaktik, der er designet til at dæmonisere asylansøgere, afrikanske som albanske, og at styrke islamofobien. Når man retter blikket uden for Storbritanniens grænser, er det tydeligt, at

disse mønstre gentages over hele Europa, inklusive det tidligere Sovjetunionen og i Australien.

REGERINGENS FRYGTPOLITIK

Det andet aspekt, jeg ønsker at fremhæve her, er det arbejde, regeringen har foran sig for at håndtere den frygtfaktor, der er et iboende element i grænsepolitikken, og som ofte omtaltes som en balancegang. Regeringen er afhængig af den måde, dens handlinger fremstilles i medierne på, såvel som at investere enorme ressourcer i præsentationen af dens dagsorden. I Underhuset kritiserede den daværende indenrigsminister David Blunkett de ansvarlige myndigheder, der ikke havde sørget for den nødvendige rådføring med lokalsamfundet i forbindelse med den omtalte plan om oprettelsen af et center for modtagelse af asylansøgere, og tilføjede:

Enhver, der måtte tro, at der er en enkel løsning på disse ting – ingen andre lande har fundet en enkelt løsning – fører ikke blot sig selv og folk omkring sig bag lyset, men pisker uundgåeligt en stemning af frygt op, der på ingen måde forbedrer vores sikkerhed, og som kun skader vores samfund og racerelationerne, der ofte er skrøbelige og nemt kan udvikle sig til en situation, vi ikke kan kontrollere.⁸⁾

Grænsepolitik handler ikke blot om at mildne hvide indbyggeres frygt for at blive oversvømmet, om på den ene side at tilfredsstille den racistiske hob, mens man på den anden side ikke ønsker at skade den opreklamerede forpligtelse over for multikulturalismens værdier. Grænsepolitik repræsenterer et af vor tids vigtigste spørgsmål og kræver en konsekvent årvågenhed og indgriben fra dem, der er modstandere af fæstninger af rigdom og privilegier, fæstninger omgivet af de fattige, de sultende og de desperate, hvis midlertidige tjenester kræves på arbejdsmarkedet, men som ikke har nogen rettigheder som borgere.

Grænsepolitikken rejser spørgsmål om mure, hegn og fængsler (centre for fjernelsen af uønskede personer), men er begrebet også anvendeligt om de steder, hvor de rige og fattige, de besiddende og de besiddelsesløse støder sammen? Måske

bør vi overveje dette nærmere, før vi overdriver brugen af begrebet 'grænsepolitik' i forbindelse med kampen for at leve sammen med de mennesker, der er blevet defineret som truende for den hvide race og kultur.

Powellismens⁹⁾ retorik var med til at skabe begrebet om en indre fjende i 1960'erne, en æra, hvor nationalstatens integritet i sammenligning med i dag ikke var i fare. I begyndelsen af det 21. århundrede forekommer begrebet om en britisk multikulturalisme – et begreb, der selv, når det gik bedst, aldrig har slået helt an – mere skrøbeligt end nogensinde på baggrund af den frygtindgydende forestilling om den hjemmeavlede terrorist. Koret af stemmer, der kritiserer 'Londonistan', 'Britistan', 'Finsbury Parkistan', hævder, at Storbritannien kun har sig selv at bebrejde for ikke at have lukket tilstrømningen til landet tidligere og i stedet har udviklet sig til et tilflugtssted for forrykte mullaher og deres disciple. Den mulighed, at en udbredt social uretfærdighed går folk på nerverne og bidrager til deres skuffelse over at leve i Storbritannien, overvejes sjældent.

KOLONIAL PARANOIA

Den anden historie, jeg vil fortælle, undersøger baggrunden for en lidt anderledes kategori af frygt, der kan fortælle os lidt mere om den tid, vi lever i. Historien udspringer fra de britiske tabloidavisers reportager om orkanen Katrina i New Orleans i september 2005. I kølvandet på orkanen kunne man på forsiden af avisen *News of the World* under overskriften "Britiske pigers orkanvoldtægtshelvede"¹⁰⁾ læse følgende: "To engelske kvinder, der overlevede den helvedeslignende orkan i New Orleans, fortalte i går, hvordan en gruppe modige mænd reddede dem fra at blive voldtaget." Sammen med "andre hvide kvinder" sad de "krøbet sammen på byens stadion omgivet af mandlige turister, der beskyttede dem mod den hærgende pøbel".

En af de unge kvinder blev citeret for følgende: "Jeg har hørt historier om piger, der blev voldtaget inde på stadion. (...) De mænd, der beskyttede os, da vi troede, vi

ville blive angrebet, var så selvopofrende og inspirerende."

Inde i avisen fortsatte historien under overskriften "Anarki i USA: Britiske overlevendes rædselsberetning" og med endnu større bogstaver "Vores helvede på dødsstadionet". Ved siden af et helsidesfoto af en død, sort kvinde, der flyder i vandet med hovedet nedad, ser vi de to piger smile, afslappede og glade over citatet "Vores mænd sad omkring os i en cirkel for at holde voldtægtsmænd på afstand."

Da de britiske borgere, der havde været fanget af orkanen, blev fløjet hjem, blev modstridende rapporter om deres oplevelser udbredt gennem aviser, internet, radio og tv. De briter, der uheldigvis var endt på det store stadion, blev skildret som ulykkelige, udsatte, forladte, skrækslagne og berettiget vrede over, at de ansvarlige myndigheder var så længe om at komme dem til undsætning. Nogle forventede tydeligvis særbehandling: De var trods alt ikke at sammenligne med New Orleans' fattige, der blev ladet tilbage i sølet. De havde steder, de kunne tage hen, og kreditkort i deres lommer – de befandt sig blot det forkerte sted på det forkerte tidspunkt.

Hvis man hørte nærmere efter, kunne man høre forskellige individer forsøge at forklare, at det var et helvede for alle på stadion, at det var nationalgarden, der havde skræmt dem med ordrer om, at mændene skulle danne en cirkel omkring kvinderne og beskytte dem mod de hærgende lokale bander. Nogle indså, at der var opstået spændinger, fordi New Orleans borgere troede, at udlændinge fik særbehandling. Selvfølgelig viste det sig, at det var nøjagtig dette, der var sket. En kronologisk oversigt over begivenhederne, der blev trykt i mange aviser, viste, at briterne blev fjernet fra stadionet om onsdagen, mindst to dage før, resten af de mange tusinde nødstedte blev fløjet ud.

En artikel i *The Sun* antydede, at de europæiske turister befandt sig i en særlig farlig situation på stadion på grund af deres farve. Kvinderne var i fare for at blive voldtaget og udsat for seksuelle overgreb af anden art, og deres modige mænd samlede sig om dem i en cirkel for at be-

skytte dem. Den fugtige, ildelugtende luft på stadion bragte alle på randen af et hysterisk anfald, og der gik mange rygter om voldtægt, selvmord, knivstikkerier og andre former for vold. Artiklen skildrede menneskelige lidelser og myndigheder, der ikke var i stand til at beskytte liv og ejendom, men det, der skabte overskrifterne, var civilsamfundets sammenbrud: "Anarki i USA", hvor briter var blandt ofrene. Den europæiske kvinde var truet af den overvejende sorte pøbel, der også havde stået bag beskydningen af nationalgarden og vanskeliggjorde redningsarbejdet med deres skydegale lovløshed.

USANDE VOLDTÆGTSRYGTER

Er dette scenario, der beskrives så uhyggeligt af *The Sun*, endnu et eksempel på den racistiske paranoia, der har været et så velkendt element i Storbritanniens koloniale og postkoloniale fortid? Handlede det i grunden om denne modstilling af forsvarsløse hvide (europæiske) kvinder, der blev truet af mørkhudede mænd, der tydeligvis mere end nogensinde før havde overskredet det civiliserede samfunds grænser? Der var masser af andre medierapporter, der beskrev helvedet på New Orleans Superdome i løbet af denne uge, inklusive gentagelsen af livagtige rygter, der gik som en løbeild gennem den panikslagne, sultende og rasende forsamling af mennesker. Som Gary Younge skrev i *The Guardian*, var der, da alle endelig var blevet fløjet ud af stadion og kongrescentret, ingen, der trådte frem og fortalte nærmere om de voldtægter eller bizarre mord, der var gået rygter om havde fundet sted.¹¹⁾ Senere viste det sig, at det kaos, der var blevet skabt på dette stadion, rent faktisk var blevet skabt af myndighederne. Som Rebecca Solnit skrev kort tid efter: "Folk på stadion fik ikke lov til at forlade stedet. Kongrescentret og stadioner blev åbne fængsler. Øjenvidner fortalte om bevæbnede myndigheder, der skød efter folk, der forsøgte at komme ud, inklusive hundreder af strandede turister, der blev tvunget tilbage til opsamlingscentrene: Det var ikke anarki, og det var heller ikke et civilt samfund."¹²⁾

Til at begynde med tænkte jeg, at denne

specifikke racistiske fortolkning af den frygt, turisterne havde oplevet, var udtryk for en reminiscens af den koloniale paranoia, da hvide kvinders kroppe symboliserede alt det i civilisationen, der var værdifuldt og sårbart. Men der var noget ved de stærke fotografier af smilende hvide turister ved siden af liget af den druknede sorte kvinde, der antydede, at de hvide kvinders liv var af langt større værdi. Dette fører os til at se nærmere på liminale aspekter af fænomenet 'turisten': Turisme er trods alt verdens største globale industri, og friheden til at rejse til andre menneskers lande betragtes som et centralt element i demokratiske samfund. Disse turister blev overrumplet – de var europæere på besøg, der blev viklet ind i USA's interne problemer, og på den måde, det blev beskrevet, blev de ofre for sorte amerikaneres vanemæssige adfærd. Men denne måde at beskrive deres skæbne på tilslørede katastrofens virkelige natur. Som mange har peget på, handler katastrofer næsten per definition snarere om myndigheders forsømmelser end om menneskeheds sammenbrud til et lovløst anarki. Forblindet af den selvtilfredse hvide overlegenhed dækker den paranoide fantasi om sorte voldtægter og hvid ridderlighed over regeringens og de væbnede styrkers ansvar for ikke at komme borgerne til undsætning i den farlige og sårbare situation, de befandt sig i efter Katrinas hærgen.

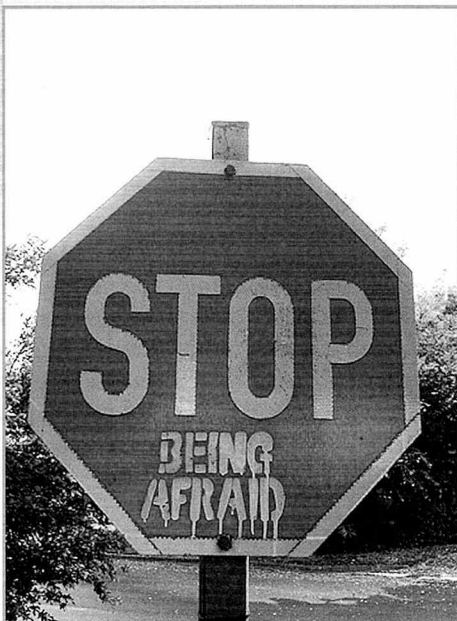
Dette skammelige udbrud af kolonial paranoia kaster lys over en anden arv, hvor det stadigt voksende skel mellem rig og fattig bliver yderligere naturaliseret ved at blive sat i et racemæssigt perspektiv. For når det handler om at beskytte vores egne friheder og rettigheder, kan vi bruge den undskyldning, at jordens fattige ikke blot er en trussel, en byrde, en belastning, men at deres undermenneskelighed legitimerer alle former for adfærd i civilisationsbeskyttelsens navn.

VI ER IKKE BANGE

Konfronteret med det overraskende stopskilt i Johannesburg vil kun få spørge: Stop med at være bange for hvad? Der er den lokale politiske situation betinget af

årtier med apartheidstyre, men også den forfærdelige arv af strukturel ulighed og fattigdom, der går på tværs af racemæssige identiteter. Mens jeg skriver dette, tilbyder søndagsaviserne to forskellige bud på Sydafrikas fremtid, der peger på nogle afgørende valg: hvid flugt og Johannesburgs spektakulære genfødsel. Det første, at give efter for frygten og tage flugten, fortælles af en medfølelse engelsk journalist, der netop har udlejet sit hus i Hertfordshire nord for London til en hvid familie, der flygtede fra deres indhegnede beboelsesområde i deres fødeby Johannesburg.¹³⁾ Det andet bud er mere rettet mod fremtiden og handler om, hvordan man i Johannesburg besejrer frygten. Dette kan måles ud fra faktorer såsom den stigende værdi af ejendomme, der er blevet 35 gange mere værd på seks år, og tendenser som tag-swimmingpools, helikopterlandingspladser, blokke med luksuslejligheder og internationale virksomheder, der investerer store summer i byen.¹⁴⁾ Det er i disse hastigt voksende megabyer, at vi mest tydeligt ser den rumlige og racemæssige konfiguration af denne nye globale orden. Der er tale om byer, hvor magt og kapital samarbejder om at skabe nye akser af prangende rigdom og ekstrem fattigdom, hvor privatiserede fæstninger omgives af masserne, hvis arbejde kræves for at servicere denne økonomi.¹⁵⁾ Således navngiver vi vor tids særlige former for frygt og formulerer politiske svar, der begynder med, men går videre end råbet: Vi er ikke bange.

Oversat af Joachim Wrang efter teksten 'White Fear Factor', foråret 2006.

Noter:

1. Zygmunt Bauman: *Life in Fragments: Essays in Postmodern Morality* (Oxford: Blackwell, 1995) side 105-106.
2. Ghassan Hage: *Against Paranoid Nationalism: Searching for Hope in a Shrinking Society* (London: Merlin Press, 2003), side 45-46.
3. Nicholas Watt og Tania Branigan: 'Asylum hotel scheme thrown into disarray: Tension grows as Blunkett charges directorate with incompetence', *The Guardian*, den 20. januar 2003.
4. Malcolm Dean: 'Amnesty offers fresh start on immigration', *The Guardian*, den 5. april 2006.
5. Martin Wainwright: 'BNP leader claimed Qur'an allows rape of non-Muslims', *The Guardian*, den 18. januar 2006.
6. BNP oplevede en hidtil uset succes i forbindelse med lokalvalget den 4. maj 2006 og vandt 11 mandater i en bydel i London og fik valgt mandater andre steder. I de nationale medier var deres budskab, at asylansøgere bringer sygdom, stammekrig og voldtægt med sig, ting, der igen blev insinueret i valgmateriale, der var skræddersyet til særlige valgkredse, hvor de forsøger at øge lokal frygt og paranoia.
7. 'Most Britons support BNP policies', *Press Association*, onsdag den 26. april 2006.
8. Watt og Branigan: op. cit.
9. Powellisme: Efter det konservative medlem af parlamentet Enoch Powell (1912-1988), en kontroversiel nationalist, der bl.a. ønskede at stoppe immigrationen til Storbritannien; o.a.
10. Carole Aye Maung: 'Brit girls' hurricane rape hell', *News of the World*, den 4. september 2006, side 1, 8-9.
11. Gary Younge: 'Murder and Rape - Fact or Fiction?', *The Guardian*, tirsdag den 6. september 2005. Se også David Osborne: 'The Dispossessed of New Orleans Tell of Their Medieval Nightmare', *The Independent UK*, søndag den 4. september 2005.
12. Rebecca Solnit 'The Uses of Disaster: Notes on bad weather and good government', *Harpers*, oktober 2005.
13. Jason Cowley: 'Cecil Rhodes' Dream Ends Where it Began - in Bishop's Stortford', *The Observer*, den 16. april 2006, side 11.
14. Rory Carroll: 'Boomtown Jo'burg Rides the New Gold Rush', *The Guardian*, mandag den 17. april, side 14.
15. Mike Davis: *Planet of Slums* (London: Verso, 2006).